

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน : กรณีศึกษาเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์ คือ

๑. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร

๒ เพื่อเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพการจัดการเรียนและสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

๓ เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากประชากรซึ่งเป็นนักศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน ๒๑๘ คน ซึ่งผู้วิจัยใช้กลุ่มประชากรทั้งหมดเป็นหน่วยในการศึกษา โดยมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๘๕๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าความถี่ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F test) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) และเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญ น้อยที่สุด (LSD =Least, Significance Difference) ซึ่งส่งผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะการวิจัยดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม

นักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๒๑๘ คน พบว่า เป็นเพศชาย ๑๐๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐ เพศหญิง ๑๐๙ คน ๕๐.๐ คน มีอายุ ๑๖-๒๕ ปี จำนวน ๑๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๐ มีอายุ ๒๖ – ๓๙ ปี จำนวน ๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๓ มีอายุ ๔๐-๕๙ ปี จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๙ มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๙ มีรายรับ

ประจำเดือนจากการทำงาน จำนวน ๑๗๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๗ จากพ่อแม่ จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๐ จากญาติพี่น้อง จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๓ มีการประกอบอาชีพรับจ้าง จำนวน ๑๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๖ ค้าขาย จำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๑ รับรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๙ ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๔ และรับราชการ จำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๐

๕.๑.๒.ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๔ ด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๔ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๑ และค่ามาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าสูงที่สุดคือ ด้านการวิเคราะห์หลักสูตรและการทำหลักสูตรท้องถิ่นและด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๓ และค่ามาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๖ เท่ากัน รองลงมาคือ ด้านการวางแผนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๓ และค่ามาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๗ และค่าน้อยที่สุดคือ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๒ และค่ามาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๗ มีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

๑. ด้านการวิเคราะห์หลักสูตรและการทำหลักสูตรท้องถิ่น พบว่านักศึกษาที่มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๓ เมื่อพิจารณารายด้านเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าสูงที่สุดคือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้กับกลุ่มเป้าหมายกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนในท้องถิ่นนั้นอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๗ รองลงมาคือ หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นมาจากหลักสูตรแกนกลางโดยปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพเป็นจริง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๕ และค่าน้อยที่สุดคือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้อาศัยภูมิปัญญาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๒

๒. ด้านการวางแผนการเรียนรู้ พบว่านักศึกษาที่มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๖ เมื่อพิจารณารายด้านเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยมีค่าสูงที่สุดคือ ครูสร้างการเรียนรู้ทางสังคมโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นหรือแหล่งข้อมูลอื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๑ รองลงมาคือ ครูสร้างภาระการเรียนการสอน

เป็นพลวัตรโดยมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งในด้านกิจกรรม การสร้างบรรยากาศ รูปแบบเนื้อหาสาระ เทคนิค วิธีการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๙ และค่าน้อยที่สุดคือ ครูกำหนดเนื้อหา สาระในการสอนแต่ละครั้งให้เหมาะสมกับเวลาเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๒

๓ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ พบว่านักศึกษาที่มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๒ เมื่อพิจารณารายด้านเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยมีค่าสูงที่สุดคือ ครูจัดบริการสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่ออื่นๆเพื่อให้บริการกับนักศึกษา ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้าและการเรียนรู้ตามความสนใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๙ รองลงมาคือ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามภารกิจงานการศึกษานอกโรงเรียนและสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๗ และค่าน้อยที่สุดคือ ครูมีการสรุปและรายงานผลการดำเนินงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเสนอสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๗

๔. ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ พบว่านักศึกษาที่มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๓ เมื่อพิจารณารายด้านเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยมีค่าสูงที่สุดคือ เพื่อนำผลที่ได้จากการวัดไปเปรียบเทียบกับกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อตัดสินสรุปให้คุณค่าทางการศึกษา หลักสูตรหรือเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลว่าเหมาะสมหรือไม่และควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๑ รองลงมาคือ เพื่อหาจุดบกพร่องของผู้เรียนว่าวิชาที่เรียนนั้นมีจุดบกพร่องตอนใดแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขซ่อมเสริมส่วนที่ขาดหายให้ดียิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๔ และค่าน้อยที่สุดคือ เพื่อจัดตำแหน่งของผู้เรียนและเปรียบเทียบตนเองกับคนอื่นๆโดยอาศัยกลุ่มเป็นเกณฑ์ว่าได้หรือตก และเพื่อทำนายอนาคตว่าต่อไปจะเป็นอย่างไรและสามารถนำไปใช้ในเรื่องของการแนะแนวทางการศึกษาว่าผู้เรียนควรเรียนในสาขาใดหรืออาชีพใดจึงจะเรียนได้สำเร็จมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๙

๕.๑.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้สรุปตามสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบค่าที (t-test) โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวิเคราะห์หลักสูตรและการทำหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการวางแผนจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ โดยการทดสอบค่าเอฟ (F-test) โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวิเคราะห์หลักสูตรและการทำหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการวางแผนจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายรับประจำเดือน โดยการทดสอบค่าเอฟ (F-test) โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวิเคราะห์หลักสูตรและการทำหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการวางแผนจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการประกอบอาชีพ โดยการทดสอบค่าเอฟ (F-test) โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวิเคราะห์หลักสูตรและการทำหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการวางแผนจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๓.ผลการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร

ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๔ ด้านมีดังนี้

๑. ด้านการวิเคราะห์หลักสูตรและหลักสูตรท้องถิ่น

ปัญหาอุปสรรค พบว่า ครูขาดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อาศัยภูมิปัญญาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ ขาดการจัดองค์ความรู้ที่สามารถตอบสนองผู้เรียนปรับตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ และขาดการติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรบูรณาการที่ผู้เรียน ชุมชน และครูร่วมกันสร้างทุกปี

ข้อเสนอแนะ พบว่า ครูควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้อาศัยภูมิปัญญาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆให้มาก ควรจัดองค์ความรู้ที่สามารถตอบสนองผู้เรียนปรับตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์และควรมีการติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรบูรณาการที่ผู้เรียน ชุมชน และครูร่วมกันสร้างทุกปีเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

๒.ด้านการวางแผนการเรียนรู้

ปัญหาอุปสรรค พบว่า ครูขาดกำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งให้เหมาะสมกับเวลาเรียน ขาดการสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนโดยกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดและการสร้างความเข้าใจความหมายของสิ่งต่างๆ และขาดการติดตามและประเมินผลการวางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบทุกภาคการศึกษา

ข้อเสนอแนะ พบว่า ครูควรกำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งให้เหมาะสมกับเวลาเรียน ควรสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนโดยกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดและการสร้างความเข้าใจความหมายของสิ่งต่างๆและควรติดตามและประเมินผลการวางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบทุกภาคการศึกษา

๓.ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

ปัญหาอุปสรรค พบว่า ครูขาดการสรุปและรายงานผลการดำเนินงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเสนอสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน ขาดการจัดทำแผนโดยเสนอเข้าแผนชุมชน แผนพัฒนาตำบลและแผนปฏิบัติการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และขาดการจัดทำ

แหล่งข้อมูล ศักยภาพของชุมชน เช่น แหล่งวิทยากร แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติโดยจัดเก็บอย่างเป็นระบบพร้อมจะให้บริการและเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับทราบ

ข้อเสนอแนะ พบว่า ครูควรสรุปและรายผลการดำเนินงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเสนอสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน ควรจัดทำแผนโดยเสนอเข้าแผนชุมชน แผนพัฒนาตำบล และแผนปฏิบัติการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและ ควรจัดทำแหล่งข้อมูล ศักยภาพของชุมชน เช่น แหล่งวิทยากร แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติโดยจัดเก็บอย่างเป็นระบบพร้อมจะให้บริการและเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับทราบ

๔.ด้านการวัดและประเมินผล

ปัญหาอุปสรรค พบว่า ครูขาดการจัดตำแหน่งของผู้เรียนและเปรียบเทียบกับนักศึกษาคนอื่นๆโดยอาศัยกลุ่มเป็นเกณฑ์ว่าได้หรือตก ขาดการทำนายอนาคตว่าต่อไปจะเป็นอย่างไรและสามารถนำไปใช้ในเรื่องของการแนะแนวทางการศึกษาว่าผู้เรียนควรเรียนในสาขาใดหรืออาชีพใดจึงจะเรียนได้สำเร็จ และขาดเปรียบเทียบผลก่อนเรียนและหลังเรียนว่ามีความมอกลงของผู้เรียนแต่ละคนในช่วงเวลาที่ต่างกันมากนักน้อยเพียงใด

ข้อเสนอแนะ พบว่า ครูควรจัดตำแหน่งของผู้เรียนและเปรียบเทียบกับนักศึกษาคนอื่นๆโดยอาศัยกลุ่มเป็นเกณฑ์ว่าได้หรือตก ครูควรมีการทำนายอนาคตว่าต่อไปจะเป็นอย่างไรและสามารถนำไปใช้ในเรื่องของการแนะแนวทางการศึกษาว่าผู้เรียนควรเรียนในสาขาใดหรืออาชีพใดจึงจะเรียนได้สำเร็จ และควรเปรียบเทียบผลก่อนเรียนและหลังเรียนว่ามีความมอกลงของผู้เรียนแต่ละคนในช่วงเวลาที่ต่างกันมากนักน้อยเพียงใด

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้นำประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจ นำมาอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ จากผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๔ ด้านคือ ๑.ด้านการวิเคราะห์หลักสูตรและการทำหลักสูตรท้องถิ่น ๒. ด้านการวางแผนการเรียนรู้ ๓. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ๔. ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ณรงค์ แก้วเป้ง**^๑ ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก กรณีศึกษาโรงเรียนหนองครก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต ๓” ผลการวิจัยพบว่า การทำงานโดยใช้กระบวนการของเดิมมี คือ P-D-C-A ช่วยให้การดำเนินงานของโรงเรียนขนาดเล็กสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นการเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารด้านอื่นๆ ดังนี้ การบริหารงานด้วยวิชาการควรมีการวางแผนจัดทำโครงการปรับปรุงสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพงานวิชาการ นอกจากนั้นควรการจัดนิเทศภายในโรงเรียน การประเมินผลการดำเนินงานในโครงการต่างๆและการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งจัดหาสื่ออุปกรณ์ วิทยากร การวัดผลประเมินผล และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ทักษิณา อธิภาพกุล**^๒ ได้วิจัยเรื่อง “ต้นทุนและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนภาครัฐและเอกชนและการมีส่วนร่วมของการศึกษาต่อความเติบโตทางเศรษฐกิจ” ผลวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิภาพเทคนิคเฉลี่ยในการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกันและอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ทั้งนี้ปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อความไม่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนคือจำนวนนักเรียน จำนวนนักเรียนต่อขนาดห้องเรียนและประสบการณ์ในการสอนของครู เมื่อพิจารณาผลการวิจัยในแต่รายด้านสามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายได้ดังนี้

^๑ ณรงค์ แก้วเป้ง , “แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษากรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหนองครก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต ๓”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,(บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย,๒๕๕๙).

^๒ ทักษิณา อธิภาพกุล, “ต้นทุนและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนรัฐและเอกชนและการมีส่วนร่วมของการศึกษาต่อความเติบโตทางเศรษฐกิจ”,วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๗).

๑. **ด้านการวิเคราะห์หลักสูตรและการทำหลักสูตรท้องถิ่น** จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ด้านการวิเคราะห์หลักสูตรและการทำหลักสูตรท้องถิ่น โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้กับกลุ่มเป้าหมาย กับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนในท้องถิ่นนั้นอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ **นภาพัฒน์ แก้วอ่อน**^๑ ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาปัญหาการให้บริการสื่อการศึกษาของครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตการศึกษา ๙” พบว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ต่างกันมีปัญหาในการให้บริการสื่อการศึกษาโดยรวมต่างกัน โดยเฉพาะ ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้สื่อ ด้านการหมุนเวียน และการกระจายสื่อ และด้านการให้บริการศึกษาค้นคว้า และยังพบปัญหาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขาด สื่อสิ่งพิมพ์ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน วัสดุ อุปกรณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ อาทิ คอมพิวเตอร์ ม้วนวิดีโอ แผ่นวีซีดี เทปคาสเซต มีอยู่จำกัดทั้งด้านปริมาณ ความทันสมัย ไม่เป็นปัจจุบัน ไม่มีสื่อที่หลากหลายในการให้บริการ และยังมีประเด็นที่น่าสนใจที่พบในการวิจัย คือ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ไม่มีความเข้าใจในเรื่องการใช้สื่อรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา จึงเสนอแนะให้อบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

๒. **ด้านการวางแผนการเรียนรู้** จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ด้านการวางแผนจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงว่าครูจัดบริการสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่ออื่นๆ เพื่อให้บริการกับนักศึกษา ประชาชน ได้ศึกษาค้นคว้าและการเรียนรู้ตาม ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ **จूरาร์ตน์ เพชรจันทิก**^๒ ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กรมการศึกษานอกโรงเรียนที่ได้รับรางวัลดีเด่นระดับจังหวัด กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านหินโคน ตำบลหินโคน อำเภอจักรราช จังหวัดนครราชสีมา”

^๑นภาพัฒน์ แก้วอ่อน, “ปัญหาการให้บริการสื่อการศึกษาของครูในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตการศึกษา ๙”, *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต* การศึกษาผู้ใหญ่, (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๖).

^๒จूरาร์ตน์ เพชรจันทิก, “ศึกษาการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้รับรางวัลดีเด่นจังหวัด:ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านหินโคน ตำบลหินโคน จังหวัดนครราชสีมา”, *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต* (สาขาการศึกษาผู้ใหญ่), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๑).

พบว่า ในการจัดการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ปัญหาที่พบคือขาดแคลนอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ไว้บริการชุมชน และทางราชการไม่มีงบประมาณสนับสนุนในกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ สื่อการเรียนมีน้อย

๓.ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงว่าครูจัดบริการสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่ออื่นๆ เพื่อให้บริการกับนักศึกษา ประชาชน ได้ศึกษาค้นคว้าและการเรียนรู้ตามความสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ ศรีสง่า โภคสมบัติ^๕ ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม และสมุทรสาคร” พบว่า คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนระดับปานกลาง และมีการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชน ด้านการวางแผนงาน ด้านการประชาสัมพันธ์ ส่วนด้านการบริหารจัดการ และด้านประเมินผล มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

๔.ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงว่าครูนำผลที่ได้จากการวัดไปเปรียบเทียบกับกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อตัดสินสรุปให้คุณค่าทางการศึกษา หลักสูตรหรือเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลว่าเหมาะสมหาจุดบกพร่องของผู้เรียนว่าวิชาที่เรียนนั้นมีจุดบกพร่องตอนใดแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขซ่อมเสริมส่วนที่ขาดหายไปให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ อาริยา นະສານີ^๖ ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาสภาพปัญหาและการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ของครูตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดนนทบุรี” พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ พบว่า ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ กิจกรรมที่ครูใช้ส่วนใหญ่เป็น

^๕ศรีสง่า โภคสมบัติ, “ศึกษาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดสมุทรสงคราม”, *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต* การศึกษาผู้ใหญ่, (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๙).

^๖อาริยา นະສານີ, *การศึกษาสภาพปัญหาและการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ของครูตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานคร, งานวิจัย*, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๕๖.

กิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติของนักเรียน ร้อยละ ๖๐ โดยกิจกรรมที่ครูใช้มากคือ ปฏิบัติการทดลอง ร้อยละ ๑๘ ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้พบว่า ครูร้อยละ ๑๐๐ ใช้สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ คือ หนังสือแบบเรียน วิทยาศาสตร์ ใบความรู้ และใบงานประกอบการปฏิบัติทดลอง ครูเพียงร้อยละ ๓๐ ใช้สื่อสารสนเทศ และการสื่อสาร และแหล่งการเรียนรู้ในห้องเรียนในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่าครูร้อยละ ๑๐๐ ใช้วิธีการทดสอบด้วยแบบทดสอบปรนัยโดยครูเป็นผู้ทำการประเมิน ช่วงเวลาทำการประเมิน คือกลางภาคเรียน และปลายภาคเรียน ด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนพบว่า ครูเพียงร้อยละ ๒๐ ทำการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

๕.๒.๒ เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ที่มีความแตกต่างด้าน เพศ อายุ รายรับประจำเดือน และการประกอบอาชีพ พบว่า

๑. ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร โดยนักศึกษามีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เป็นเพราะว่านักศึกษาไม่ว่าจะเป็นเพศชาย เพศหญิง มีการเรียนตามหลักสูตรเดียวกัน และครูผู้สอนให้ความสำคัญในรายวิชาต่างๆที่สอนด้วยดีอย่างต่อเนื่อง

๒. ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามอายุ มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยนักศึกษาที่มีอายุต่างกัน ได้ตระหนักในหน้าที่ และให้ความร่วมมือในการเรียนการสอน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ได้รับการศึกษาตามหลักสูตรเดียวกัน รวมทั้งได้แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน จึงมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่แตกต่างกัน

๓. ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามรายรับประจำเดือน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยนักศึกษาที่มีรายรับประจำเดือนต่างกัน ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ศึกษาตามหลักสูตรในสถานศึกษาเดียวกัน รวมทั้งได้

แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน จึงมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่แตกต่างกัน

๔. ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามการประกอบอาชีพ มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยนักศึกษาที่มีการประกอบอาชีพต่างกัน ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ศึกษาตามหลักสูตรในสถานศึกษาเดียวกัน รวมทั้งได้แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน จึงมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่แตกต่างกัน

สรุป จากผลการวิจัยเรื่อง “ศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร” พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่การนำเนื้อหาของหลักสูตรไปอธิบายในการสอนประกอบกับการจัดกิจกรรมการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาโดยใช้สื่อการสอนที่ดี ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจประกอบกับมีสภาพแวดล้อมการสอนที่เหมาะสม และในการสอนก็มีการวัดผลเป็นระยะๆ สะท้อนให้เห็นผลการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติว่าด้วยเรื่องการจัดการศึกษา กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้นและมีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคลซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาสความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลได้

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมีข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุงจากผลการวิจัยและจากความคิดเห็นของนักศึกษาคือผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งสรุปเป็นประเด็นได้ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ด้านการวิเคราะห์หลักสูตรและการทำหลักสูตรท้องถิ่น ครูควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้อาศัยภูมิปัญญาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆให้มาก และควรจัดองค์ความรู้สามารถตอบสนองผู้เรียนปรับตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์

๒. ด้านการวางแผนการเรียนรู้ ครูควรกำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งให้เหมาะสมกับเวลาเรียน และควรสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนโดยกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิด และการสร้างความเข้าใจความหมายของสิ่งต่างๆ

๓. ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ครูควรจัดทำแผนโดยเสนอเข้าแผนชุมชน แผนพัฒนาตำบล และแผนปฏิบัติการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และควรจัดทำแหล่งข้อมูล ศักยภาพของชุมชน เช่น แหล่งวิทยากร แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติโดยจัดเก็บอย่างเป็นระบบพร้อมจะให้บริการและเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับทราบ

๔. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ครูควรจัดตำแหน่งของผู้เรียนและเปรียบเทียบกับนักศึกษาคนอื่นโดยอาศัยกลุ่มเป็นเกณฑ์ว่าได้หรือตก และควรมีการทำนายอนาคตว่าต่อไปจะเป็นอย่างไรและสามารถนำไปใช้ในเรื่องของการแนะแนวทางการศึกษาว่าผู้เรียนควรเรียนในสาขาใดหรืออาชีพใดจึงจะเรียนได้สำเร็จ

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. ด้านการวิเคราะห์หลักสูตรและการทำหลักสูตรท้องถิ่น ครูควรมีการติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรบูรณาการที่ผู้เรียน ชุมชน และครูร่วมกันสร้างขึ้นทุกปีเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

๒. ด้านการวางแผนการเรียนรู้ ครูควรติดตามและประเมินผลการวางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบทุกภาคการศึกษา

๓. ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ครูควรสรุปและรายงานผลการดำเนินงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเสนอสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชนให้ได้รับทราบ

๔. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ครูควรเปรียบเทียบผลก่อนเรียนและหลังเรียนว่า มีความงอกงามของผู้เรียนแต่ละคนในช่วงเวลาที่ต่างกันมากน้อยเพียงใด

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร

๒. ควรศึกษาปัญหาและเทคนิคการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร

๓. ควรศึกษาแนวทางแก้ไขการปฏิบัติงานการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร โดยศึกษากลุ่มประชากรคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน